

جهانی شدن و سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه

علی اصغر زارعی^۱

مرضی واحدی^۲

چکیده

این پژوهش به بررسی سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در عصر جهانی شدن می‌پردازد و این موضوع را مورد توجه قرار می‌دهد که گسترش فرآیند جهانی شدن و تحولات منبعت از آن، باعث به وجود آمدن تهدیدات و فرصتهایی برای کلیه بازیگران نظام بین‌الملل شده است. به‌طوری‌که سازمان‌های اطلاعاتی نیز از این تحولات جدید مصون نمانده و تحت تاثیر تهدیدات و فرصت‌های ناشی از جهانی شدن قرار گرفته‌اند. از آنجا که کشورهای توسعه یافته از توانایی بیشتری در عرصه‌های مختلف برخوردارند، لذا توانایی بیشتری در استفاده از فرصت‌ها و کاهش تهدیدات و تبدیل تهدیدات به فرصت‌ها دارند، اما کشورهای در حال توسعه به علت عقب ماندگی در سطوح مختلف به ویژه از نظر فناوری، نه تنها توان استفاده از فرصت‌های جدید را ندارند، بلکه به علت حاکم بودن تفکر منفی در بین تصمیم‌گیرندگان نسبت به جهانی شدن فرصت‌های ناشی از جهانی شدن را تبدیل به تهدید علیه خود می‌نمایند. از این رو ابتدا وظایف عام سازمان‌های اطلاعاتی مورد بررسی واقع می‌شود و در نهایت به قابلیت‌های سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه پرداخته می‌شود.

واژه‌های کلیدی:

جهانی شدن، سازمان‌های اطلاعاتی، کشورهای توسعه یافته، کشورهای در حال توسعه، تهدیدات و فرصت‌ها.

^۱ - استادیار و عضو هیأت علمی دانشکده امام محمد باقر (علیه السلام)

^۲ - دانش آموخته دکتری امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی و عضو هیأت علمی دانشکده علوم و فنون فارابی

□ مقدمه

جهانی شدن و شکل گیری عصر اطلاعات و ارتباطات از جمله تحولاتی است که بر تمامی شئون جوامع از جمله اقتصاد، فرهنگ، سیاست و امنیت تأثیر به سزایی داشته است. تحولات صورت گرفته ناشی از جهانی شدن علاوه بر این که فرصت هایی برای تمامی بازیگران نظام بین الملل به وجود آورده است در برگیرنده تهدیداتی نیز برای آنها می باشد. این تهدیدات و فرصت ها کلیه دولت ها را بدون توجه به قدرت و جایگاه آنها در ساختار نظام بین الملل تحت تأثیر قرار داده است. تحت این شرایط دولت هایی توانایی استفاده از فرصت ها و کاهش تهدیدات را خواهند داشت که خود را برای شرایط جدید آماده کرده باشند، که این امر نیز به نحو، نگرش آنها به فرایند و پدیده جهانی شدن و توانایی های آنها در زمینه های مختلف از جمله امور اقتصادی، فناوری و غیره بستگی دارد. از آنجا که کشورهای توسعه یافته از امکانات بیشتری برخوردار هستند و به سرعت اقدام به تغییرات و انجام اصلاحات در کلیه شئون خود نموده اند توانایی تبدیل تهدیدات ناشی از جهانی شدن به فرصت ها را برای خود به دست آورده اند.

□ بیان مسأله

با توجه به شرایط جامعه بین المللی، جهانی شدن یک فرآیند موزون نیست و نباید انتظار داشت که آثار و پیامدهای آن در مورد تمامی جوامع و دولت ها و بالتبع سازمان های اطلاعاتی یکسان و مشابه باشد. بنابراین بر حسب در معرض قرار گرفتن جوامع با پدیده جهانی شدن می توان موقعیت آنها را مورد ارزیابی دقیق قرار داد. بدین صورت طبیعی است به واسطه وجود درجات توسعه یافتگی در میان کشورها نباید وضعیت مشابه و همگنی را برای همه آنها در نظر گرفت.

در دوران جهانی شدن هنر و مهارت سازمان های اطلاعاتی باید در این باشد تا با پیدا کردن مکانی مناسب در این فضا، تهدیدات را به فرصت ها تبدیل نموده و این روند را از یک وضعیت یک سو به سوی دیگری می شود از طرف جوامع توسعه یافته هدایت شود، به یک جریان چند سو به تبدیل کنند، البته نباید فراموش کرد که کشورهای توسعه یافته به هیچ وجه از آثار پیامدهای جهانی شدن مصون نمی باشند. اما تفاوت آنها با جوامع در حال توسعه در این است که آنها به واسطه آشنایی با زبان جهانی شدن و به واسطه برخورداری از امکاناتی برای پیدا کردن مکانی در این فضای جدید می توانند آسیب پذیری خویش را به حداقل تقلیل دهند تحت این شرایط سازمان های اطلاعاتی جنوب نباید هراسی برای ورود به این جرگه داشته باشند، بلکه به جای برخورد انفعالی و منفی باید آن را فصل جدیدی در فعالیت های خود تلقی نمایند. زیرا برکنار ماندن از این جریان و منزوی ساختن خویش از

تحولات ناشی از جهانی شدن نه تنها به هیچ وجه به معنای مصونیت از آثار و عواقب منفی آن نیست، بلکه بر عکس با درگیر شدن در مسایل اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی بین‌الملل می‌توان به مراتب به نحوه مؤثرتری با آنها برخورد کرد. [۱:۳۰]

□ ضرورت و اهمیت تحقیق

تحولات ناشی از جهانی شدن در عرصه‌های مختلف، امور اطلاعاتی- امنیتی و سازمان‌های ذریبط و نیز امور مربوط به آنها، همچون جمع‌آوری اطلاعات (پنهان و آشکار)، تجزیه و تحلیل اطلاعات، عملیات پنهان، ساختار سازمان‌های اطلاعاتی، نیروی انسانی و مدیریت، نیازمند تغییر و تحول بنیادین خواهند بود. این تغییر و تحولات از آن جهت به عنوان یک ضرورت مطرح می‌گردد که سازمان‌های اطلاعاتی به مانند گذشته با ساختار مدیریتی و نگرش سنتی، پاسخگوی شرایط جدید ناشی از جهانی شدن، نخواهند بود. لذا درک پیچیدگی تحولات و موضوعات جدید از آن چنان اهمیتی برخوردار است که اگر سازمان‌های اطلاعاتی به آن توجه ننمایند از ابعاد گوناگون دچار مشکل شده و جایگاه خود را از دست خواهند داد. کشورهای در حال توسعه با توجه به مشکلات فراوان در عرصه‌های مختلف و داشتن دیدگاه منفی به جهانی شدن و تلقی نمودن این تحولات به عنوان توطئه کشورهای توسعه یافته برای تسلط بر کشورهای در حال توسعه، به این تحولات با نگاهی منفی نگریسته و نه تنها از فرصت‌های جهانی شدن استفاده نمی‌کنند، بلکه به فرصت‌ها نیز با نگرشی منفی می‌نگرند و این فرصت‌ها را تبدیل به تهدید می‌نمایند. تحت این شرایط سازمان‌های اطلاعاتی به مانند دیگر نهادها و سازمان‌ها تحت تاثیر جهانی شدن و تحولات صورت گرفته در عرصه‌های مختلف قرار می‌گیرند که این امر ضرورت بازنگری در کلیه فعالیت‌ها و اهداف آنها را پدید می‌آورد و توانایی سازمان‌های اطلاعاتی در استفاده از فرصت‌های ناشی از جهانی شدن و کاهش تهدیدات و تبدیل تهدیدات به فرصت‌ها بستگی به نحوه نگرش تصمیم‌گیرندگان و نخبگان این جوامع بدون توجه به سطح توسعه یافتگی یا در حال توسعه بودن این قبیل از دولت‌ها خواهد داشت.

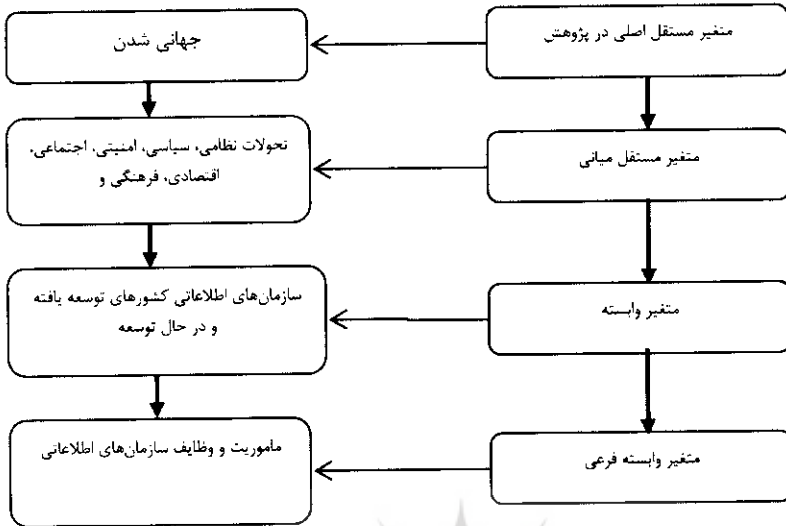
□ هدف تحقیق

هدف اصلی تحقیق بررسی و مقایسه سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در عصر جهانی شدن می‌باشد.

□ متغیرهای مسأله تحقیق

در پژوهش حاضر، جهانی شدن، متغیر اصلی است و تحولات صورت گرفته در عرصه‌های نظامی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و امنیتی به عنوان متغیر میانی مطرح می‌باشند و سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به عنوان متغیر

وابسته می باشند.

□ پیشینه تحقیق

مطالب گوناگونی در زمینه سازمان‌های اطلاعاتی به نگارش در آمده است که از جمله می‌توان به مقالات، جزوات آموزشی و کتاب‌های آقای دکتر عصاریان‌نژاد در زمینه سازمان‌های اطلاعاتی - کارکردها و بایسته‌ها، مدیریت سازمان‌های امنیتی، سازمان‌های امنیتی و جهانی شدن اشاره نموده و همچنین آقای "گرگوری اف ترورتون" در کتاب "بازشکل‌گیری اطلاعات ملی برای عصر اطلاعات" و نیز آقای "بروس دی برکوویتز" و "آلن ای گودمن" در کتاب بهترین حقایق: اطلاعات در عصر اطلاع‌رسانی به موضوع سازمان‌های اطلاعاتی و کارویژه‌های آن پرداخته است. ولیکن هیچ کدام به صورت کاملاً مستقیم موضوع وضعیت سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته در عصر جهانی شدن را مورد بحث و بررسی قرار نداده‌اند.

□ مفاهیم و اصطلاحات تحقیق

این بخش تلاش دارد تا به ارائه تعاریف و اصطلاحاتی از قبیل: سازمان‌های اطلاعاتی، کشورهای توسعه یافته و جهان سوم و جهانی شدن بپردازد.

1. جهانی‌شدن (globalization): جهانی‌شدن را می‌توان یک فرآیند تاریخی دانست که به دلیل پیشرفت و انقلاب در فناوری ارتباطات و اطلاعات فراهم آمده است. در چنین مفهومی، جهانی‌شدن محصول فشرده‌گی زمان، مکان و همجواری و پیچیدگی

- انسان می‌باشد که در پیدایش فرهنگ مشترک نمود می‌یابد و موجب کوچک شدن جهان از یک سو افزایش آگاهی و ارتباط مردم از سوی دیگر خواهد شد. [۲:۳۵]
۲. عصر اطلاعات (information age) : عصر اطلاعات دارای ویژه‌گی‌هایی شامل کاهش فاصله جغرافیایی و زمانی، تغییر بنیادین در نحوه تولید ثروت، تحول در مفاهیم و شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، مدیریتی و سازماندهی، تغییر مؤلفه‌ی قدرت سیاسی حکومت‌ها، افزایش چشم‌گیر پیچیدگی در مسائل جهانی، سرعت به عنوان استراتژی حرکت، تبدیل شدن اطلاعات به کالا می‌باشد. [۳:۶۷]
۳. سازمان‌های اطلاعاتی (Intelligence Service) : سازمان‌هایی هستند که با بهره‌گیری از قوانین مصوبه، خط و مشی تعیین شده توسط حکومت مربوط به منظور کمک به منافع ملی، امنیت ملی و مقابله با تهدیدات بالقوه و بالفعل منافع ملی توسط دشمنان و رقبا، کشف خنثی‌سازی و مقابله با تهدیدات امنیتی جامعه‌ی مورد ماموریت در قالب گردآوری اطلاعات، بررسی و توزیع آن بین عناصر مؤثر و تصمیم‌ساز سازمان و حفاظت از اطلاعات و اماکن حیاتی و حساس و عملیات‌های ویژه و پنهان، فضای مناسب را برای پیگیری اهداف و ماموریت‌های سازمان و نظام مربوطه پدید می‌آورد. [۴]
۴. کشورهای در حال توسعه : این اصطلاح در مورد کشورهایی به کار می‌رود که اقتصاد پیشرفته‌ای ندارند و در حال تلاش در جهت توسعه‌ی اقتصاد و صنعتی شدن هستند و از لحاظ سیاسی دارای ثبات نیستند. گروه‌ها و احزاب در این کشورها فعالیت آزاد در چهارچوب قوانین نداشته و دارای پشتوانه مردمی نیستند و تفکیک قوا در این کشورها حاکم نبوده و انتقال قدرت به صورت مسالمت‌آمیز صورت نمی‌گیرد.
۵. کشورهای توسعه یافته : این اصطلاح در مورد کشورهایی به کار می‌رود که دارای اقتصاد پیشرفته و صنعتی می‌باشند، از لحاظ سیاسی دارای ثبات سیاسی بوده، گروه‌ها و احزاب در این کشورها فعالیت داشته و دارای پشتوانه مردمی هستند و تفکیک قوا در آنها حاکم بوده و انتقال قدرت به صورت مسالمت‌آمیز صورت می‌گیرد.

□ سؤالات تحقیق

- در پژوهش حاضر سؤال اصلی و سؤال فرعی ذیل مطرح می‌باشد.
- سؤال اصلی: جهانی شدن چه تاثیری بر سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه دارد؟

سؤال فرعی: جهانی شدن چه فرصت‌ها و تهدیداتی برای سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه دارد؟

□ فرضیه تحقیق

فرضیه پژوهش را می‌توان به شکل گزاره‌ی ذیل صورت‌بندی نمود. جهانی شدن در بر گیرنده فرصت‌ها و تهدیداتی برای سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه خواهد بود، اما سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته به نسبت سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه از امکانات و فرصت‌های ناشی از جهانی شدن به طور کامل‌تر و بهتری برای رسیدن به اهداف خود استفاده می‌نمایند.

□ نوع و روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع پژوهش کاربردی است و به واسطه فقدان منابع متنوع و متکثر، در این تحقیق از روش توصیفی بهره گرفته شده است. همچنین تلاش شده است تا با تحلیل ثانویه و با استفاده از داده‌های اساسی در اسناد و مدارک موجود، شامل کتب، مقالات علمی و پژوهشی و پژوهش‌های مرتبط با دو موضوع جهانی شدن و سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، در کتابخانه‌های تخصصی و از همه مهمتر سایت‌های علمی گوناگون در شبکه جهانی اینترنت و همچنین مصاحبه با کارشناسان ارشد، استادان و جامعه خبرگان اطلاعاتی - امنیتی، از طریق پرسشنامه نیز میزان فراوانی و همبستگی متغیرها از نمونه آماری تحقیق استفسار و مورد تجزیه و تحلیل قرار داده شوند.

□ روش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات

روش جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش روش جمع‌آوری کتابخانه‌ای، اسنادی و میدانی بوده و ابزارهای جمع‌آوری، مصاحبه، پرسشنامه و فیش کتابخانه‌ای می‌باشد. در این تحقیق تلاش شده است کلیه متون شامل کتب، مقالات علمی و پژوهشی و پژوهش‌های مرتبط با عنوان سازمان‌های اطلاعاتی و جهانی شدن، موجود در کتابخانه‌های تخصصی و از همه مهمتر سایت‌های علمی گوناگون در شبکه جهانی اینترنت مورد جستجو قرار گرفته و پس از گزینش، با توجه به زیر موضوع‌های مرتبط، دسته‌بندی و فیش‌برداری شوند. همچنین با تعداد قابل توجهی از کارشناسان خبره و استادان مرتبط با موضوع در سازمان‌های اطلاعاتی مصاحبه و نسبت به پر کردن پرسشنامه اقدام شده است.

جامعه آماری خبرگان اطلاعاتی - امنیتی و ویژگی آن

کامل‌ترین جامعه‌ی آماری این تحقیق، خبرگان اطلاعاتی - امنیتی در سراسر جهان با نمونه کشورهای توسعه یافته و در حالی توسعه می‌باشد، لیکن به دلیل بسته بودن سازمان‌های اطلاعاتی - امنیتی، وجود مسایل حیطة‌بندی و محرمانه بودن و عدم امکان

برقراری ارتباط اطلاعاتی با دیگر کشورها به خاطر شرایط خاص دسترسی و محدودیت زمانی در اجرای تحقیق، امکان دسترسی به چنین خبرگانی فراهم نگردید، لذا جامعه آماری تحقیق در نگاره ذیل از جامعه‌ی خبرگان اطلاعاتی در سازمان‌های اطلاعاتی- امنیتی شامل دو گروه شاهد و مدعا در قالب اتاق پژوهش در نظر گرفته شد تا در سه جلسه متوالی به صورت مناظره رویاروی در قالب نمایندگان اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته به بحث و انتقاد بپردازند. با این رویکرد ۱۲ نفر از خبرگان به عنوان نمونه انتخاب شدند که حداقل یک دوره‌ی عالی اطلاعات و حفاظت را طی نموده و دارای ۱۷ سال سابقه کار اطلاعاتی با تخصص مشترک در موضوعات امنیتی و اطلاعاتی بوده و سابقه کاری حدود ۱۰ سال مدیریت ارشد و عالی اطلاعاتی داشته و با توجه به این که موضوع تحقیق درباره‌ی سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته بود، تخصص و آشنائی کامل و تام با سازمان‌های اطلاعاتی امنیتی جهان دارند.

حجم نمونه

نماد نمونه آماری حرف n می‌باشد، n متغیر تصادفی است که توزیعی مشابه توزیع جامعه‌ی آماری دارد. بر اساس روش‌های آماری، حجم نمونه برای هر یک از سازمان‌های اطلاعاتی- امنیتی مختلف جمهوری اسلامی ایران با ضریب اطمینان $(.95)$ ، $z = .95$ مقدار پراکندگی متغیر اصلی $s^2 = .25$ مقدار پذیرش اشتباه $E = .5$ حجم نمونه n به شرح زیر محاسبه شده است

$$n = \frac{Z^2 \frac{S^2}{E^2}}{1 + \frac{1}{N} Z^2 \frac{S^2}{E^2}} \quad n = \frac{(0.95)^2 \frac{(0.25)^2}{(0.05)^2}}{1 + \frac{1}{112} * (0.95)^2 \frac{(0.25)^2}{(0.05)^2}} = \frac{10108}{20225} = 49.97 \Rightarrow 50$$

نمونه و روش های نمونه گیری

در انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای استفاده شده است. برای این کار فهرستی از سازمان‌های اطلاعاتی- امنیتی و تعداد صاحب‌نظران و خبرگان، بر اساس آمار موجود، تهیه شده و سپس از هر سازمان به نسبت حجم جامعه، به روش تصادفی ساده از سه لایه مدیران ارشد، مدیران میانی و کارشناسان ارشد انتخاب مورد نظر انجام پذیرفت.

پرسشنامه

یکی از رایج‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات، استفاده از پرسشنامه است و آن

مجموعه سئوالاتی است که به وسیله آنها پژوهشگر از آزمودنی‌های مورد نظر (اعضای جامعه آماری)، اطلاعات اولیه را جمع‌آوری نموده و استفاده می‌نماید.

سئوالات در قالب چهار گونه‌ی قابل تنظیم رویکرد و راهبرد مدیریت پدیده‌ها (نقاط ضعف ۲۷ سئوال، نقاط قوت ۳۰ سئوال، تهدیدات ۲۶ سئوال، فرصت‌ها ۲۱ سئوال) تنظیم شد که هر کدام حول مؤلفه‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات، بررسی و تجزیه و تحلیل، ضداطلاعات (حفاظت اطلاعات) و عملیات پنهان با در نظر گرفتن محورهای ساختار، آموزش، روش، امکانات، هماهنگی، برنامه‌ریزی، نظارت، نفوذ، پنهان‌کاری و طبقه‌بندی در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته ترسیم شده است.

روش تحلیل داده‌های پرسشنامه ای

برای بررسی و تحلیل داده‌های پرسشنامه ابتدا لازم بود اعتبار و روایی داده‌ها اندازه گیری شود برای محاسبه اعتبار و روایی نتایج حاصل از پرسشنامه اولیه روشهای مختلفی از قبیل اجرای دوباره، روش موازی، روش دو نیمه کردن و روش "کودر - ریچاردسون" مورد استفاده قرار می‌گیرد که در این تحقیق از روش اجرای دوباره (رفت و برگشت نتایج) استفاده شده است.

با طبقه بندی و توصیف آماری داده‌ها، درصد توزیع فراوانی‌های متغیرهای مؤثر در فرضیه تحقیق در نگاره‌های مختلف بایستی مشخص شود و سپس از هر گروه از سئوالات که بیشترین فراوانی را دارند، انتخاب می‌گردد. لذا جهت نتیجه‌گیری از اطلاعات و داده‌های گردآوری شده از طریق پرسشنامه‌ها، ضرورت دارد فراوانی پاسخ‌ها، دسته‌بندی و میزان همبستگی آنان و اعتبار فرضیه‌های تحقیق مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرارگیرد.

□ ادبیات تحقیق

روند جهانی شدن

هر معنا و مفهومی که از جهانی‌شدن در نظر باشد نمی‌توان بدون در نظر گرفتن تاثیر شگرف فناوری اطلاعات و ارتباطات بر فرآیند جهانی‌شدن به تحلیل و تفسیر درستی از آن دست یافت، گسترش ارتباطات، پیدایش و حاکمیت قدرتمندانه فناوری نوین ارتباطات بی‌تردید یکی از مهمترین عوامل و شاخصه‌های جهانی‌شدن است. [۵:۵۶]

فناوری اطلاعات و ارتباطات، باعث پیدایش نظام‌های اطلاعاتی و الکترونیکی جدید شده‌است که امکان انباشت انبوه اطلاعات، انتقال سریع، پر حجم و جهانی اطلاعات می‌دهد. این تحولات امکان دستیابی افراد به انواع و اشکال گوناگون اطلاعات در سطحی وسیع در سرتاسر جهان را پدید می‌آورد و انسان‌ها می‌توانند به سهولت اطلاعات را به دست آورند. همچنین تبادل اطلاعات و توسعه شبکه‌های ارتباطی بسیاری از وابستگی‌های ملی- محلی

افراد را که موجب محدودیت زندگی آنها در چهارچوب مرزها می شود، کاهش می دهد و بعدی جهانی به زندگی انسان ها می بخشد. [۶:۲۰]

توسعه و تحول در امور اقتصادی موجب پیدایش زمینه یکسان سازی اقتصادهای محلی و جذب آنها در اقتصاد جهانی شده است. این فرآیند از طریق روند تجدید ساختار اجتماعی در کشورهای مختلف به ویژه جهان سوم صورت می گیرد و در آن تمامی نهادهای اجتماعی و اندیشه های وابسته به آن مانند قوم گرایی، ملی گرایی و مذهب در اختیار این تحول وسیع بی و مذهب در اختیار این تحول وسیع ورت می گیرد و در آن تمامی نهادهای اجتماعی و اندیقرار می گیرد. در واقع فرآیند جهانی شدن اقتصاد و گسترش ارتباطات و اطلاعات علاوه بر این که برای دولت ها، فرصت های تازه ای برای پیشرفت است، به وجود آورنده تهدید نیز برای دولت ها می باشد. در حال حاضر کشورهای توسعه یافته، امکان بیشتری برای استفاده از فرصت ها برای تامین منافع خود دارا بوده و کمتر در معرض تهدیدات ناشی از جهانی شدن قرار دارند [۷:۱۸]

نقش سازمان های اطلاعاتی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه

مفهوم امنیت ملی در کشورهای جهان سوم و کشورهای توسعه یافته بسیار متفاوت است. چون حکومت های جهان سوم عمدتاً حکومت های ضعیف می باشند، تشخیص مصداق ایده امنیت ملی در مورد کشورهای مزبور بسیار مشکل تر از کشورهای توسعه یافته می باشد، علاوه بر آن، محیط امنیتی جهان سوم، مجموعاً نسبت به کشورهای توسعه یافته دارای ثبات کمتر و زمینه بیشتری برای استفاده فعال از قدرت قهریه است. لذا چنانچه باری بوزان معتقد است «هیچ شاخصی به طور منفرد نمی تواند به صورت کامل تفاوت میان کشورهای قوی و ضعیف را تعریف کند، اما شرایطی که فرد انتظار دارد آنها را در کشورهای ضعیف بیابد و یا انتظار دارد وجود هر یک از آنها حداقل سبب زیر سؤال رفتن قدرتمندی یک کشور شود عبارتند از:

- ۱- میزان زیاد خشونت سیاسی (کامبوج - آفریقای جنوبی - اتیوپی)
- ۲- تحولات عمده جاری در ساختار نهادهای سیاسی (ایران - اتیوپی، اسپانیا، پرتغال)
- ۳- استفاده آشکار از زور توسط حکومت در حیات سیاسی داخلی (افغانستان - ترکیه - کره جنوبی)
- ۴- نقش آشکار پلیس سیاسی در زندگانی روزمره شهروندان (اتحاد شوروی، رومانی، لهستان)
- ۵- درگیریهای عمده سیاسی برسر نوع ایدئولوژی که کشور باید براساس آن سازماندهی

شود (پرو، السالوادور)

- ۶- فقدان هویت ملی منسجم، یا حضور هویت‌های ملی رقیب در یک کشور واحد (نیجریه، اتیوپی، سودان، ترکیه، آفریقای جنوبی، یوگسلاوی)
- ۷- فقدان سلسله مراتب روشن و قابل رویت قدرت سیاسی (لبنان، چاد، اوگاندا)
- ۸- میزان زیاد کنترل حکومت بر رسانه‌ها (نیکاراگوئه، اتحاد شوروی، چین)
- ۹- طبقه متوسط شهری نسبتاً اندک (زئیر، افغانستان، بنگلادش)
- حالت عکس همه این شرایط نشان دهنده وجود یک کشور قدرتمند، پیشرفته و توسعه یافته می‌باشد. [۸]

تفاوت‌ها و تعارضات سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه

۱- نحوه تصمیم‌گیری

در بسیاری از کشورهای جهان سوم رفتارهای مناسب در تصمیم‌گیری وجود ندارد، یعنی شاهد تمرکز در تصمیم‌گیری، هستیم که این امر همراه با بسیاری ملاحظات دیگر مانع از استخدام، ترفیع و حفظ کارکنان لایق شده و اجازه نمی‌دهد که آنها نقشی را که در انجام آن توانا هستند، ایفا کنند.

۲- نحوه مدیریت امنیتی

کمبود نیروی انسانی واجد صلاحیت برای مدیریت امنیت ملی در کشورهای جهان سوم و در حال توسعه یک قاعده است نه استثنا و این قضیه به این مرتبط نمی‌شود که کلاً فاقد نیروی انسانی ماهر هستند، بلکه تا حدود زیادی ناشی از ملاحظات مربوط به اولویت و قابلیت‌های سیاسی است، یعنی شخص باید از نظر سیاسی قابل اعتماد محسوب شود و به عبارتی آن را یک پدیده نهادی می‌دانند. باتوجه به این که از نظر فعالیت روزمره، مدیریت امنیت ملی را نمی‌توان یک پدیده نهادی دانست، زیرا واقعیات مدیریت، حاصل واقعیات ملموسی است که بخشی از فرآیند امنیت ملی است، مانند فعالیت‌هایی مثل استخدام نیروی انسانی، گزینش، آموزش، عوامل مربوط به جمع‌آوری اطلاعات، تحلیل، قابلیت کلی سازمانی، اداری، توان تحقیقات، حمایت ارتباطاتی و غیره که تماماً به نحوی در بحران‌ها نقش داشته و نقش واقعی مدیریت بحران را ایفا می‌کنند، اما در کشورهای توسعه یافته نسبتاً نهادینه‌تر شده است، یعنی اصطلاح امنیت ملی به نحو خاصی تعریف و تبیین شده که این حالت از تفکر تحلیل گران و کارشناسان از فرآیند مدیریت ناشی گردیده و نحوه مدیریت امور امنیت ملی روی خود مفهوم و تعیین حدود آن اثر مهمی گذاشته است. مدیریت آن براساس توانایی و لیاقت‌ها می‌باشد نه سیاسی کاری، چنانچه همین امر در جایگزینی افراد نیز در کشورهای جهان سوم اثر گذارده است، زیرا در کشورهای جهان سوم

به ندرت می‌توان به جای فرد لایقی که در امور امنیتی صاحب نظر بوده و به دلیلی کنار گذاشته می‌شود، فرد دیگری با همان توانایی را جایگزین نموده و این امر در مدیریت بحران‌ها و تصمیم‌گیریها نقش اساسی خواهد داشت. [۹:۷۴]

۳- استفاده از خشونت

از آنجا که در سراسر جهان سوم، شکنندگی نهادهای سیاسی، کم‌مایگی مشروعیت سیاسی، جدایی فرهنگ سیاسی واقعی و نهادهای سیاسی جدید و عدم توانایی این نهادها برای پاسخگویی به خواست‌ها و انتظارات مردم وجود دارد، باعث ایجاد شرایط بحران سیاسی مداوم می‌شود که در این جا حکومت از خشونت یا تهدید به خشونت، جهت سرکوب چنین چالش‌هایی استفاده می‌نماید.

۴- انسجام سیاسی - اجتماعی

انسجام سیاسی- اجتماعی، یک مؤلفه برای تفکیک نوع کشورها از نظر امنیت ملی می‌باشد. البته این میزان به ماهیت، حکومت مربوط می‌شود. اما این استدلال مطرح شده‌است که انگیزه‌های اساسی در تنظیم سیاست‌های امنیتی و دفاعی کشورها ضرورت کاهش حس عمیق عدم امنیت است که در آن رژیم‌ها و دولت‌های جهان سوم هم در داخل و هم در سطح بین‌الملل با آن مواجه هستند. در همین فضا است که مفهوم ناامنی گسترده و همه‌جانبه در جوامع جهان سوم، موضوع اصلی تحقیقات جدیدی گردیده و در بررسی موضوع ناامنی گسترده و همه‌جانبه رویکردهای متفاوتی وجود دارد که نخست بر این مسأله تاکید دارند که عوامل اولیه معادله امنیت ملی با رابطه‌ی قرارداد اجتماعی به ندرت در جوامع جهان سوم رعایت شده‌اند که براساس این نظریه می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که در جوامع جهان سوم:

- هیچ هدفی روشن و معنی دار و هیچ موضوع محوری برای امنیت ملی وجود ندارد.
- کانون دولت و انسجام ظرفیتهای کارکردی آن درهرزمانی ممکن است مفاهیم بسیار جزئی باشند.

- منافع امنیتی دولت، رژیم و ملت، متناسب، سازگار و هماهنگ با همدیگر نیستند.
- تهدیدهای داخلی در برابر دولت را نمی‌توان به‌طور کامل از نفوذ قدرت‌های خارجی تفکیک کرد و از این منظر مسائل امنیت داخلی دولت‌های ضعیف اغلب با روابط خارجی آنها گره خورده‌اند. [۱۰:۱۲۳]

۵- توان سیاسی

توان سیاسی که برخاسته از قوام در طراحی، تنظیم و اجرای سیاست‌های امنیتی

می‌باشد، در کشورهای جهان سوم توجه کمتری بدان صورت می‌گیرد یا به عبارتی توان سیاسی حاصل پیوند حساس میان محیط امنیتی، سخت‌افزار و وضعیت کلی امنیتی می‌باشد. یعنی ارزیابی تهدید، تصمیم‌گیری‌ها، بیان و اجرای سیاست‌ها و بسیج و تخصیص منابع (که از مسائل اساسی برای مدیریت بحران‌ها می‌باشد) در قلمرو توان سیاسی قرار دارد. البته توافق عام روشنی پیرامون معیاری که براساس آن در مورد انواع و دامنه توان سیاسی بتوان قضاوت کرد وجود ندارد اما می‌توان سه عامل ذیل را به مثابه پیش‌شرط‌های لازم برای توان سیاسی ایده‌آل برشمرد: [۱۱:۲۳]

الف - روحیه سیاسی مطلوب

ب - تصمیم‌گیری جامع و منسجم

ج - اجرای انعطاف‌پذیر و سریع

□ بررسی زمینه‌ای تحقیق

فعالیت‌های سازمان اطلاعاتی در چهارچوب مؤلفه‌های اصلی قدرت (سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، نظامی و امنیت داخلی) شکل می‌گیرند. این فعالیت‌ها با بهره‌گیری از قوانین مصوب، خط مشی حکومت‌ها و به منظور حفظ وازدیاد منافع و امنیت ملی صورت می‌پذیرد. لذا با تهدیدات بالقوه و بالفعل که حیات سیاسی، پویایی اقتصادی، قابلیت‌های دفاعی، استمرار امنیت در فضای داخلی را به خطر می‌اندازند مقابله می‌نمایند. این وظایف و کارکردها در کلیه سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و جهان سوم یکسان بوده و از شیوه و روش‌های یکسانی تبعیت می‌نمایند. البته نوع مدیریت و شکل ساختار سازمانی با توجه به نوع تهدیدات می‌تواند متفاوت باشد. در این چهارچوب ماموریت سازمان اطلاعاتی ایفای نقش در مدیریت کلان کشور، حفظ حکومت، افزایش سطح امنیتی و گستره‌ی نفوذ و عدم تاثیرپذیری در مقابل تغییرات سیاسی و مدیریتی ساختار در کشور است. در این بخش به وظایف عام سازمان‌های اطلاعاتی که می‌تواند در کلیه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه یکسان باشد پرداخته می‌شود.

۱- حفاظت از قدرت و حاکمیت

اقدامات پنهانی و اطلاعاتی می‌تواند بدون برانگیختن حساسیت مردم و بدون درگیری نظامی به اهداف بلند پروازانه جامه‌ی عمل بپوشاند. بدیهی است حکومتی که بدون ایجاد جنگ موجب افزایش منافع ملی و قدرت کشور شده باشد مورد احترام قرار می‌گیرد. از سوی دیگر سازمان اطلاعاتی می‌تواند با اطلاعات جامع و به موقع از غافلگیری حکومت جلوگیری نماید.

اما در عصر جهانی شدن، سازمان‌های اطلاعاتی، تصمیم‌ساز را اصلاح و او را آموزش

می دهد. سازمان اطلاعاتی می تواند با بی طرفی سیاسی بهترین خدمت را به کشور ارائه دهد. ضمن وفاداری به آرمان های نظام و کشور می تواند خدمات مؤثری را داشته باشد. یکی از وظایف سازمان های اطلاعاتی به طور کلی اطلاع رسانی است و نیز چهارچوب های کلی را مهیا می سازد تا به سیاست گذار بگوید به چه چیزی آگاهی یابد. با توجه به پهنه وسیع اطلاعات، سیاست گذار نسبت به انتخاب آزاد است و می تواند دیگر منابع اطلاعاتی را مورد توجه قرار دهد یا حتی بدون توجه به جامعه اطلاعات بر اساس احساس درونی خود تصمیم بگیرد. میزان موفقیت جامعه اطلاعاتی را می توان از حیث توجهی که سیاست گذار به اطلاعات جمع آوری شده می نماید، مورد بررسی قرارداد. در هر صورت «ارتباط درونی بین سازمان های اطلاعاتی و سیاست، شبکه ای است پیچیده و مرکب از چندین سطح از تاثیرات انسانی، گروهی، دولتی، اجتماعی» مفهوم جدایی کامل سیاست و سازمان اطلاعاتی از لحاظ فلسفی و اصولی بسیار عالی است ولیکن واقعی نیست. منظور این نیست که ارتباط وجود نداشته باشد بلکه باید تعامل صحیح، مناسب و منطقی بین آنها باشد به گونه ای که سازمان اطلاعاتی بتواند «اطلاع رسانی کند، آموزش دهد و اطلاعاتی را بدهد که هم از سیاست حمایت کند و هم به مقابله با آن بپردازد.»

تلاش سازمان های اطلاعاتی در حوزه سیاسی دوجنبه دارد، ابتدا از لحاظ داخلی است که وظیفه اطلاع رسانی به سیاستمداران را به عهده دارد. ولی اصلی ترین فعالیت سازمان های اطلاعاتی در حوزه سیاست خارجی است. در حوزه داخلی یکی از وظایف، اطلاع رسانی است ولیکن در حوزه خارجی سیاست، وظیفه نفوذ و جمع آوری اطلاعات را به عهده دارد، زیرا با جمع آوری اطلاعات می توان از حکومت حمایت نمود. از اینرو «عملیات سیاسی شامل حمایت، هماهنگی عوامل نفوذ و کسانی که در محافل سیاسی رده بالا قرار دارند می گردد و دامنه این گونه فعالیت ها ممکن است به عرصه های مهم غیردولتی، مثل جنبش های کارگری، دانشجویی، جوانان، روشنفکران و مذهبیون کشیده شود. [۱۲:۲۳۹]

۲- پویایی در حیات اقتصادی

اطلاعات اقتصادی، علمی و فنی علاوه بر اینکه خود هدف جمع آوری می باشند در سازمان اطلاعاتی نقش ایفاء می کنند. از گذشته دور، در جمع آوری اطلاعات، اطلاعات اقتصادی مورد توجه بوده ولیکن در عصر جهانی شدن، مؤلفه امنیت اقتصادی بسیار با اهمیت تر از سایر مؤلفه های قدرت است. از این رو توجه اطلاعاتی به مؤلفه اقتصاد از ابعاد گوناگون اهمیت می یابد. به گونه ای که سازمان های اطلاعاتی، در حیات اقتصادی کلیه کشورهای پیشرفته و در حال توسعه نقش بی بدیلی را ایفا می نمایند.

سازمان های دولتی مرتبط با امنیت ملی و امور خارجه باید از نیات، راهبردها،

توانائی ها و نقاط ضعف کشورهای رقیب، دوست و بی طرف آگاه باشند، لذا اطلاعات اقتصادی باید به این نیاز پاسخ دهد، زیرا بخش اطلاعات اقتصادی در تلاش خود جهت جمع آوری اطلاعات و ارائه توصیه به سیاستگذاران سعی می نماید حقایق و اسنادی را درباره سایر بازیگران بین المللی به دست آورد که آنان تلاش در حفظ آن دارند. همان گونه که جهت گیری های سیاستگذاری کلان یک کشور و تنظیم راهبرد و طرح ریزی جامع، نیاز به اطلاعات مهم و راهبردی دارد، جهت تنظیم راهبرد اقتصادی نیز نیازمند اطلاعات اقتصادی می باشد و با توجه به شرایط جهانی و تعامل کشورها و نیز تشکیل دهکده جهانی بایستی سبد جمع آوری اطلاعات به ویژه در زمینه اقتصادی بسیار گسترده باشد و این مهم در زمینه اطلاعات اقتصادی از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. [۱۳:۹۹]

با توجه به رقابت فشرده اقتصادی که در سطح جهان وجود دارد، اقدام به جمع آوری اطلاعات اقتصادی و حمایت اطلاعاتی از سامانه اقتصادی اعم از دولتی و خصوصی کشور، یک ضرورت اجتناب ناپذیر می باشد. اما بایستی در مجموع به این مطلب توجه نمود که روابط سازمان های اطلاعاتی با سامانه های اقتصادی یا به عبارت دیگر اطلاعات اقتصادی بستگی زیادی به سیاست گذاری و رویکرد امنیت ملی کشور نسبت به مؤلفه اقتصاد و روابط اقتصادی دارد و اصولاً نگرش حکومت به چگونگی این رویکردها نیز مؤثر است. [۱۱:۲۳]

۳- افزایش قابلیت ها در فضای دفاعی

اصولاً امنیت نظامی بدین گونه تعریف می شود که «میزان قابلیت نیروهای مسلح یک کشور برای حفاظت از حکومت و مردم در مقابل تهدیدات قهرآمیز» اما با هر دیدگاهی به موضوع امنیت نظامی نگاه کنیم نیاز به اطلاعات نیروهای دوست، رقیب و دشمن دارد تا بتواند براساس آن تهدید را تشخیص و ماموریت را تعریف و ساختار متناسب با آن را برنامه ریزی نماید. از سوی دیگر حفاظت اطلاعات نظامی نیز از اهمیت به سزائی برخوردار می باشد. اطلاعات نظامی به منظور حمایت از نیروهای مسلح کشور در زمان صلح یا آمادگی جهت جنگ یا زمان جنگ، اخبار نظامی یک کشور خارجی را جمع آوری می نماید، حتی بایستی یک گام جلوتر از این سطح اولیه برداشته شود، یعنی اطلاعات مربوط به روش و شیوه جنگ، نوع آموزش هایی که فراگرفته اند و رویکردهای آنها و آینده جنگ را چگونه پیش بینی می کنند جمع آوری شود. از این گذشته برای تدوین راهبرد نظامی، اصلی ترین متغیر، متغیر اطلاعات است و بدون داشتن اطلاعات نظامی، سیاسی، اقتصادی و... تهیه راهبرد نظامی غیرممکن و در صورت تهیه، فاقد کارایی خواهد بود. [۱۴:۸۴]

۴- دوام امنیت در فضا و محیط داخلی

بسیاری از تهدیدات برای کشورها، فراملی محسوب می شوند در حالی که از ناحیه یک قدرت خارجی نمی باشند. مانند مواد مخدر، تروریسم بین المللی یا گونه هایی از جنایات سازمان یافته، در عصر جهانی شدن این گونه تهدیدات بیشتر خود را نشان می دهند. این گونه تهدیدات که برای خیر و صلاح یک جامعه خطری جدی است در حیطه امور انتظامی قرار می گیرند. اما به دلایل مختلف سازمان های اطلاعاتی اغلب درگیر مقابله با این گونه تهدیدات فراملی می شوند. زیرا برخورد با این تهدیدها، متضمن فعالیت در کشورهای خارجی می باشد که سازمان های انتظامی قادر به اقدام مؤثر آن در سایر کشورها نمی باشد، به ویژه اگر سازمان انتظامی کشور مقابل قادر به کمک نبوده یا تمایل به مساعدت نداشته باشد. در این حالت برای پیگیری فعالیت ها و ریشه یابی آنها، اقدام اطلاعاتی ضرورت می یابد. از سوی دیگر تفاوت فعالیت نیروی انتظامی با اطلاعاتی در این موضوع است که نیروی انتظامی بنابر ماهیت کاری خود منتظر وقوع جرم می ماند و پس از وقوع اقدام می نماید که این روش درباره ی تهدیدات فراملی، روش مؤثری نخواهد بود. (مانند هواپیماربایی، قاچاق مواد مخدر و...) حتی اگر سازمان هایی باشند که پس از وقوع جرم بخواهند عمل نمایند با این حال نیاز به اطلاعات زیادی است. با توجه به این شرایط، نیاز است در این گونه موارد سازمان های اطلاعاتی وارد عمل شوند. البته بسته به نوع حکومت سیاسی کشور، اقدامات سازمان های اطلاعاتی متفاوت می باشد. گاهی سازمان های اطلاعاتی در این گونه امور در حد ابعاد خارجی آن دخالت می نمایند و در ابعاد داخلی به نیروی انتظامی واگذار می نمایند. حتی سازمان های انتظامی هم در ابعاد داخلی برای برخورد با تهدیدات سازمان یافته، برای موفقیت با روش های اطلاعاتی برخورد می نمایند. [۱۵:۲۸۱]

۵- کنترل کننده و تعریف کننده ارتباطات

توسعه فناوری اطلاعات باعث تمرکز زدایی اطلاعات شده است و منابع محدود اطلاعاتی با مشتریان خاص و اندک خود تبدیل به منابع گوناگون با حجم انبوهی از اطلاعات و مشتریان فراوان شده اند. امروزه دولت ها در حال حرکت به سمت دوران رقابت اطلاعاتی می باشند به گونه ای که اطلاعات نقش محوری در رقابت ها، درگیری ها و حتی جنگ ها پیدا کرده است و جنگ های جدید با نام جنگ های اطلاعاتی شناخته می شوند و نقش اصلی در این جنگ ها برعهده اطلاعات و سامانه های اطلاعاتی می باشد. در جنگ های اطلاعاتی فناوری اطلاعات به عنوان فناوری مهم و اصلی توسط طرفین درگیر در جنگ مطرح و مورد استفاده قرار می گیرد. این فناوری در جهان امروز باعث تغییر در نگرش ها، فهم، تصمیمات و ارتباطات شده و نوع همکاری ها، رقابت ها، برخوردها و نبردها را متحول نموده

و گستره آن چنان وسیع شده که در تمامی امور افراد در جوامع تأثیر گذار است. تحت چنین شرایطی دولت‌ها نیز در سطح بین‌المللی همواره در تلاش هستند تا جریان ارتباطات و اطلاعات را از طریق جمعی یا به صورت مستقل تحت کنترل خود قرار دهند. اصل اساسی مشروعیت بخش تلاش دولت‌ها برای تصاحب ابزارهای ارتباط جمعی و اطلاعاتی، واقعیت وجود محدودیت‌های ساختاری تحمیلی - به لحاظ فناوری - در رابطه با این ابزارها بوده است. براساس این استدلال سازمان‌های اطلاعاتی که در جهت منافع دولت‌ها فعالیت می‌نمایند، می‌توانند برای تضمین دستیابی به فرصت، بر نیمی از منافع عمومی نظارت و دخالت داشته باشند. از این رو این سازمان‌ها برای نظارت و دخالت و تنظیم جریان اطلاعات دارای ابزارهای متنوعی هستند. مفروضی که مالکیت و نظارت سازمان‌های اطلاعاتی را بر ابزارهای ارتباطی تقویت می‌کند، امکان انحصار طلبی بر این ابزارها از طریق فناوری‌های نوین ارتباطی است. این سازمان‌ها از آن جهت تنظیم و نظارت بر صنایع ارتباطاتی را بر عهده دارند تا به لحاظ نظری و عملی سلطه و احاطه خود را بر جامعه افزایش دهند و از سلطه و احاطه دشمنان خارجی خود بر جامعه جلوگیری به عمل آورند. در چنین شرایطی نظارت نظام‌مند و روزمره و شبکه‌های ارتباطی برای هر عملیات دفاع با جنگ مطمئن، شایسته و سزاوار تأکید است.

۶- حفاظت از اطلاعات از نفوذ شبکه‌ای

در شرایطی که منابع محدود اطلاعاتی یا مشتریان خاص و اندک خود، تبدیل به منابع گوناگون با حجم انبوهی از اطلاعات و مشتریان فراوان شده‌اند و در وضعیتی که پیشرفت و تحول در فناوری، توسعه و تکامل تجهیزات متنوع ارتباطی را رقم زده است و ابزارهای اطلاع‌رسانی و جمع‌آوری اطلاعات را تحت تأثیر قرارداده و بالاخره در فضایی که شبکه اطلاعات مخلوطی از واقعیت، تحلیل و اشتباه محض است، با وجود انتشار و توزیع آسان اطلاعات، موضوع پایین بودن استانداردهای تأیید آن مطرح می‌گردد و مطمئن‌ترین فرد یا سازمان ناظر بر اطلاعات در سامانه‌ای معنا می‌یابد که آن سامانه به همه جهات یعنی هم از بعد عامل ابزاری و تجهیزاتی و هم از بعد عامل انسانی و... مجهز باشد تا تحلیل درست، تفسیر و نتیجه‌گیری منطقی در فرآیند امور اطلاعاتی اعم از جمع‌آوری یا ضدجمع‌آوری حاصل و احاطه‌ی کامل به اطلاعات میسر گردد.

در چهارچوب جنگ اطلاعاتی، فناوری اطلاعات به عنوان فناوری مهم و اصلی توسط طرفین درگیر در جنگ، مطرح و مورد استفاده قرار می‌گیرد، این فناوری باعث تغییر در نگرش‌ها، فهم تصمیمات و ارتباطات شده و نوع همکاری‌ها، رقابت‌ها، برخوردها و نبردها را متحول نموده و گستره آن، چنان وسیع است که در تمام امور شخصی افراد جوامع

تأثیرگذار بوده است. از آنجا که اطلاعات اساس دنیای جدید را تشکیل می‌دهد، امنیت آن یعنی حفاظت از جامعه اطلاعاتی در برابر گستره تهدیدها امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. [۱۶:۸۷]

مؤلفه‌های حاکم بر محیط اطلاعاتی در عرصه جهانی شدن :

جهانی‌شدن آثار و تبعات عمیقی بر همه ارکان جهان برجای گذاشته است. این آثار هم در سطح فردی و هم در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی بوده و در آینده عمیق‌تر نیز خواهد شد. طبیعی است که جهانی‌شدن آثار عمیق‌تری نیز بر سازمان‌های اطلاعاتی گذاشته و آنها را دگرگون نماید و فعالیت‌های آشکار و پنهان آنها را تحت تاثیر قرار دهد. جهانی‌شدن موجب افزایش تهدیدات و آسیب‌پذیری جوامع شده و زمینه را برای فعالیت‌های تهدیدزا مساعد نموده است. به‌عنوان نمونه، شبکه‌های جنایی با استفاده از فناوری‌های پیشرفته به راحتی اقدام به انتقال مواد مخدر، تسلیحات و حتی قاچاق انسان‌ها نموده و به این لحاظ حجم فعالیت‌های غیرقانونی با افزایش چشم‌گیری مواجه خواهد شد. اثر مستقیم این گونه فعالیت‌ها تاثیر سوء بر امنیت ملی دارد و سازمان‌های اطلاعاتی و ضد اطلاعاتی را با چالش عمده‌ای مواجه می‌نماید؛ زیرا "محیط اطلاعاتی" تابعی از قدرت اطلاعاتی کشورهای پیشرفته می‌شود و کشورهای در حال توسعه تابع آنها می‌شوند و از سوی دیگر، نهادهای بین‌المللی نیز از قدرت شکستن حیطه‌های حفاظتی برخوردار خواهند بود. از این رو در این بخش تلاش شده تا با توجه به تحولات ناشی از جهانی‌شدن تهدیدات و فرصت‌های جهانی شدن برای سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه مورد بررسی قرار گیرد.

۱- جمع‌آوری اطلاعات

یکی از اصلی‌ترین کارویژه‌های سازمان‌های اطلاعاتی جمع‌آوری اخبار و اطلاعات از منابع آشکار و پنهان می‌باشد. در عصر جهانی‌شدن و عصر اطلاعات هر چند انبوهی از اخبار و اطلاعات وجود دارد ولیکن این کارویژه، پایه اصلی شکل‌گیری سازمان‌های اطلاعاتی می‌باشد که محصول اصلی آن اطلاعات است و هر چه این اطلاعات از زوایای پنهان به دست آمده باشد، محصول کیفی‌تر و مؤثرتر خواهد بود. جمع‌آوری به عنوان یک اصطلاح اطلاعاتی اشاره به گردآوری داده‌ها دارد. از آنجا که هر کشور و سازمانی دارای اطلاعات و اسنادی است که حفاظت از آنها از اولویت‌های اصلی محسوب می‌شوند، سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای دیگر (حریف یا هدف) در مقابل سعی دارند به این اخبار (یا اطلاعات) دسترسی یابند. در واقع انگیزه اصلی سازمان‌های اطلاعاتی دسترسی به اطلاعات محرمانه کشورها است که این اطلاعات را از طریق جمع‌آوری اخبار (وتجزیه و

تحلیل آن و در نتیجه تبدیل اخبار به اطلاعات) تحصیل می‌نمایند. [۱۷:۱۳۹]

سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه‌یافته از امکانات و انگیزه بیشتری برای بهره‌گیری از این فضای به‌وجود آمده، برخوردار هستند، به طوری که این کشورها با دارا بودن فناوری پیشرفته در زمینه ماهواره‌ها به جمع آوری اطلاعات اقدام می‌نمایند. این در حالی است که سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه (جهان سوم)، کمتر توانایی آن را دارند که از این زمینه‌ها بهره‌برداری نمایند و این تفاوت سطح فناوری در بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، امکان کنترل قدرت‌های بزرگ را بر عملکرد جمع آوری کشورهای در حال توسعه افزایش می‌دهد.

۲- تجزیه و تحلیل اطلاعات

مرحله اصلی و مهم در تولید اطلاعات، مرحله تجزیه و تحلیل و تبدیل اخبار خام به اطلاعات قابل استفاده است. از طرف دیگر این نوع فعالیت، نوعی هنر سازمان اطلاعاتی است. چون براساس اخبار دریافتی است که سازمان اطلاعاتی می‌تواند آن را تبدیل به اطلاعات حقیقی نماید تا از آن در جهت منافع ملی بهره‌برداری شود. یا به دلیل ضعف در تجزیه و تحلیل اخبار، سازمان اطلاعاتی، کشور را دچار انحراف نموده و موجب لطمه و صدمه به منافع ملی و امنیت ملی گردد. در فرآیند تبدیل اخبار به اطلاعات مرحله‌ای طی می‌شود که بستگی به چند عامل دارد که هر یک از آنها به دیگری مرتبط هستند. عواملی نظیر اهمیت اطلاعاتی، محدودیت‌های زمانی، ملاحظات سازمانی (شامل نیروی انسانی، شیوه‌های عملیاتی، استانداردها، پاسخهای از پیش تعیین شده) و محیط، از آن جمله‌اند. [۱۸:۲۰۳]

در دهه‌های اخیر به علت انقلاب اطلاع‌رسانی، فناوری نوین اطلاعاتی و تاثیرات ناشی از جهانی‌شدن، محیط سرشار از انواع اخبار و اطلاعات شده و در این میان آن چه تغییر اساسی نموده، تجزیه و تحلیل اطلاعات همراه با دیجیتالی شدن داده‌هاست که این امر سرعت تحلیل منطقی را افزایش داده است. در این بین کشورهای توسعه یافته با توجه به امکانات خود از شیوه و روش‌های متفاوت از کشورهای در حال توسعه استفاده می‌نمایند، به طوری که اکثر روش‌هایی که کشورهای توسعه یافته در تجزیه و تحلیل اطلاعات به کار می‌برند روش‌های تحلیلی به شدت غیرایدئولوژیک می‌باشد که در آن اهداف مادی گرایانه در تحلیل برتری دارند، در حالی که در کشورهای در حال توسعه مرحله جمع آوری اطلاعات و مرحله تجزیه و تحلیل به شدت تحت تاثیر جهان بینی و مسائل ایدئولوژیک قرار دارند و تحلیل‌هایی که ارائه می‌گردد در بسیاری از موارد به دور از واقعیات بوده و امکان دارد مشکلات فراوانی را برای تصمیم‌گیرندگان فراهم آورد

۳- پیش بینی آینده

یکی دیگر از کارویژه‌های یک سازمان اطلاعاتی، دادن هشدار به موقع درباره عملیات نظامی دشمن است و این کارکرد تشکیلات اطلاعاتی به علت اهمیتش بیش از هر کارکرد دیگری روشمند شده است. این سامانه بر مبنای تحلیل از اقداماتی قرار دارد که دشمن ضرورتاً یا احتمالاً برای آماده‌شدن برای یک حمله نظامی صورت می‌دهد. بر مبنای بعضی از حوادث فرضی (مانند فراخوانی نیروهای ذخیره، حرکت نیروهای نظامی به سوی جبهه و...) که از آنها به عنوان "قرینه" یاد می‌شود، تحلیلگران می‌توانند میزان یک تهدید را بررسی نموده و در صورت لزوم هشدار مقتضی اعلام نمایند. با توجه به دشواری پیش‌بینی، تحلیلگران اطلاعاتی از این عمل دوری جسته و به سمت بیان احتمالات درباره وقایع آتی روی می‌آورند. ولی چنانچه شناخت صحیحی از محیط وجود داشته باشد، تبیین صحیح فرضیات مربوط، ارزیابی صحیح از اخبار و اطلاعات، بررسی جنبه‌های اختلافی درباره ارزیابی سایرین از اطلاعات از جمله راهکارهایی است که پیش‌بینی صحیح را امکان‌پذیر می‌سازد.

[۱۹:۱۲۱]

در زمینه پیش‌بینی آینده نیز در بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه تفاوت‌هایی وجود دارد، به طوری که در گذشته، سازمان اطلاعاتی اغلب با خلاء اطلاعات مواجه می‌گردیدند ولی در آینده این خلاء کمتر شده و پیش‌بینی می‌شود که در آینده‌ای نه چندان دور، سازمان‌های اطلاعاتی بتوانند مدت‌ها قبل از ابراز وجود تهدید، نوع، میزان و علت تهدید را به سیاستگذاران اطلاع داده و از قبل آمادگی مقابله با تهدیدات را داشته باشند، در این زمینه جهان سوم باز هم خارج از صحنه باقی خواهد ماند و ابهام در تهدید نیز در زمان‌های آینده برای آنها افزایش می‌یابد، مگر این که، در زمینه فناوری اطلاعات، رویه‌ها و به‌کارگیری کارشناسان توانمند، خود را به روز نمایند یا این که از نظر اطلاعاتی به یکی از کشورهای توسعه یافته متکی شوند که در این صورت همواره وابسته خواهند ماند.

یکی دیگر از تفاوت‌های سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در زمینه پیش‌بینی آینده، زمینه برخورد با حجم عظیم اطلاعات می‌باشد که تا حدود زیادی مساله پردازش، تجزیه و تحلیل و در نتیجه پیش‌بینی را پیچیده و مشکل می‌سازد. در صورت عدم وجود سامانه‌های مورد نیاز تحلیل‌گران، جهت تفکیک، ترکیب و تقاطع اخبار و استحصال اطلاعات مهم در حجم زیاد، موجب پیچیدگی کار تجزیه و تحلیل می‌گردد. در این زمینه راهکار اساسی استفاده از فناوری اطلاعات است. تحت این شرایط کشورهای توسعه یافته با توان فناوری بالاتر بر خلاف کشورهای در حال توسعه، حجم عظیم داده‌ها به‌عنوان عامل مثبت تبدیل می‌شود.

عملیات پنهان

عملیات پنهان عبارت است از فعالیت‌هایی جهت نفوذ در امور سیاسی، اقتصادی و نظامی کشورهای خارجی که به صورت مخفی انجام می‌شود یا تلاش یک کشور در دنبال نمودن اهداف سیاست خارجی خود با انجام برخی اقدامات مخفیانه جهت تأثیرگذاری بر رفتار کشور دیگر یا تأثیر بر حوادث و شرایط سیاسی، نظامی، اقتصادی و اجتماعی آن. به‌طور کلی به چهار نوع عملیات مخفی می‌توان اشاره نمود.

۱- عملیات سیاسی: شامل حمایت و هماهنگی عوامل نفوذی و کسانی که در محافل سیاسی رده بالا قرار دارند، می‌شود.

۲- جنگ روانی: شامل قراردادن اطلاعات، راهنمایی، تجهیزات و پول در اختیار افراد و گروه‌ها برای کمک به دستیابی به هدف مشخص می‌باشد و رسانه‌ها نیز می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند.

۳- فعالیت شبه نظامی: این نوع از اقدام پنهان، می‌تواند از حمایت تروریست‌ها و قاتلان گرفته تا جنبش‌های مقاومت، شورشیان و سایر نیروهای غیرمتمعارف را در برگیرد.

۴- کمک اطلاعاتی: علاوه بر همکاری منظم با سازمان‌های اطلاعاتی، در این نوع اقدام پنهان، کمک‌هایی در اختیار آنها برای دستیابی به اهداف سیاسی خاصی، قرار می‌گیرد. این کمک‌ها شامل آموزش کارکنان، کمک فنی یا دادن اطلاعات و... می‌شود. [۱۹:۱۸۱]

بین عملیات پنهان سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه تفاوت‌هایی وجود دارد، به طوری که کشورهای توسعه یافته با سهولت بیشتری اقدام به عملیات پنهان می‌نمایند. این دسته از کشورها با استفاده از اینترنت می‌توانند به راحتی هدایت عملیات را در دست گرفته و لحظه به لحظه عملیات‌های خود را کنترل نمایند، در حالی که کشورهای در حال توسعه انجام عملیات پنهان را یا به صورت خودکفا طرح‌ریزی و اجرا می‌نمایند (از زمان اجرا، ارتباط چندانی بین رده ستادی و اجرائی ندارند و رده اجرایی بر اساس طرح‌ریزی و شرایط صحنه، عملیات را اجرا می‌کند) یا از طریق وسایل ارتباطی و مشکلات زیاد، هدایت عملیات انجام می‌گیرد. در حالی که کشورهای توسعه یافته حوزه عملیات پنهان خود را گسترش داده‌اند و با استفاده از فناوری اطلاعاتی به راحتی می‌توانند عملیات پنهان و از جهتی آشکار را که شامل تأثیرگذاری بر افکار عمومی، نخبگان، انحراف و کنترل سیاست‌ها و... را اجرا نمایند و نیز عملیات پنهان خشونت‌آمیز، نظیر کودتا، عملیات شبه نظامی و ترور را هدایت کنند.

اقدام پنهان توسط کشورهای پیشرفته و توسعه یافته به نسبت کشورهای در حال توسعه از حالت نیمه پنهان به سمت آشکار در حرکت است، شاید یکی از بسترهای الزام

این امر در جهانی شدن، فرآیند قوه مقننه در کنترل عملیات پنهان است که عملاً موجب رها شدن این اقدامات از سوی سازمان‌های اطلاعاتی می‌گردد. همچنین در کشورهای توسعه یافته سازمان‌های غیردولتی و جاسوسی خصوصی در زمینه عملیات پنهان اقدام می‌نمایند. این موضوع نشانه کم‌رنگ شدن حاکمیت دولت‌ها و فشار مضاعف بر سازمان‌های اطلاعاتی است که در راستای اهداف سیاست خارجی و دوری از اقدامات پنهانی حرکت می‌نمایند، در حالی که کشورهای در حال توسعه تنها دولت‌ها در زمینه عملیات پنهان اقدام می‌نمایند.

همچنین تفاوت دیگری که در زمینه اطلاعات پنهان بین سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته وجود دارد تسلط کشورهای توسعه یافته بر ارتباطات و اطلاعات و تجهیزات پیشرفته ماهواره ای است، به طوری که این کشورها با تسلط بر اطلاعات و ارتباطات در زمینه عملیات پنهان می‌توانند به اتحاد و همکاری عملیاتی دست یابند که این امر می‌تواند سبب ضربه پذیری و محدودیت هر گونه عملیات پنهان توسط کشورهای در حال توسعه گردد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

نگاره شماره های ۱، ۲، ۳ و ۴ به شرح زیر، توزیع فراوانی متغیرهای مؤثر در فرضیه تحقیق و درصد آنها را نشان می‌دهند. از اطلاعات به‌دست آمده در تحلیل و نتیجه گیری استفاده می‌شود.

متغیرهای مربوط		تأثیر زیاد		تأثیر متوسط		فاقد اثر		بی جواب		جمع	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
افزایش تعداد سازمان های جمع آوری کننده غیر دولتی		۶۴	۲۲	۴۶	۳۲	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰
نمرکز آموزش‌ها به دلیل پیشرفت در حوزه‌های غیرامنیتی		۴۸	۲۴	۴۸	۰	۰	۰	۲	۴	۵۰	۱۰۰
افزایش روش‌ها در حوزه‌های تکنولوژیک و فوق تخصصی		۸۴	۴۲	۴	۸	۴	۸	۰	۰	۵۰	۱۰۰
برهزینه شدن امکانات و تخصصی شدن مدیریت نگهداری		۴۰	۲۰	۱۸	۳۶	۴	۸	۸	۱۶	۵۰	۱۰۰

۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۴۸	۲۴	۵۲	۲۶	ناکارآمد شدن امکانات هماهنگی به دلیل سودآوری اطلاعات
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۸	۴	۴۰	۲۰	۴۸	۲۴	عدم توانایی در ایجاد هدفمندی و نتیجه‌سازی انحصاری
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۸	۴	۴	۲	۸۴	۴۲	تعدد دستگاه‌های جمع‌آوری کننده نظارت‌ناپذیر
۱۰۰	۵۰	۱۲	۶	۱۲	۶	۴۴	۲۲	۳۲	۱۶	زایش و سرعت دسترسی به اطلاعات مانع از نفوذ آبی می‌شود
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۸	۴	۲۴	۱۲	۶۴	۳۲	افزایش سطح درز اطلاعات به واسطه عمومیت یافتن پنهان‌کاری
۱۰۰	۵۰	۸	۴	۴	۲	۷۶	۳۸	۱۲	۶	کارکردهای حمایاتی حقوق اساسی سطح طبقه‌بندی را محدود می‌سازد
۱۰۰	۵۰	۸	۴	۸	۴	۴۰	۲۰	۴۴	۲۲	افزایش سازمان‌های مطالعاتی و بررسی کننده غیرحرفه‌ای
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۴	۲	۴۰	۲۰	۵۲	۲۶	بر هزینه شدن سطح آموزش و سنتی بودن روش های تحلیلی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۳۶	۱۸	۶۰	۳۰	ناکارآمد بودن روش‌ها در سرعت پردازش و نتیجه‌گیری
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۲۸	۱۴	۷۲	۳۶	ضعف ارتباطی در کنترل و انحصار بخشیدن به نیازها و توزیع اطلاعات
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۵۲	۲۶	۴۴	۲۲	کاهش سطح مدیریت توزیع و تحلیل به دلیل فرآیندی نیازها
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۸	۴	۴۰	۲۰	۵۲	۲۶	نوع مراکز تحلیل و توزیع مانع از نظرات امنیتی می‌شود
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۸	۴	۴۰	۲۰	۴۸	۲۴	امکان نفوذ بر تحلیل و نتیجه‌گیری نخبگان افزایش می‌یابد
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۴۶	۲۳	۵۴	۲۷	سطح کیفیت تحلیل‌های امنیتی کاهش می‌یابد
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۱۶	۸	۴۸	۲۴	۳۶	۱۸	ساختار به‌دلیل نوع سازمان‌های حفاظتی کوچک می‌شود
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۴۴	۲۲	۵۶	۲۸	یافتاری در شیوه‌های سنتی و مقاومت در برابر نفوذ فناوری

۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۸	۴	۹۲	۴۶	سستی بودن مدیریت حفاظت و عدم درک تهدیدات نوین
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۵۲	۲۶	۴۸	۲۴	توسعه نرم افزارهای هک و از بین بردن قفل های نرم
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۸	۴	۷۲	۳۶	۲۰	۱۰	افزایش اتکا به سازمان های غیردولتی حفاظتی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۶۸	۳۴	۳۲	۱۶	کاهش امکان کنترل دوگانه ابزارهای حفاظتی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۴۸	۱۲	۴۸	۲۴	در اختیار داشتن فناوری های مراقبت فیزیکی توسط سازمان های غیردولتی
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۴	۲	۶۰	۳۰	۳۲	۱۶	مجاز شدن حقوقی برخی از نفوذها در پوشش حق دانستن
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۴۸	۲۴	۵۲	۲۶	افزایش سطح مشتریان و کاهش ضریب حفاظت اطلاعات
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۴۴	۲۲	۵۲	۲۶	انبوه شدن اطلاعات و روزافزونی آن در نگهداری و دسترسی
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۲۰	۱۰	۳۰	۱۵	۴۶	۲۳	عدم توانایی در رقابت با سازه های غیردولتی (تروریستها)
۱۰۰	۵۰	۸	۴	۱۶	۸	۲۴	۱۲	۵۲	۲۶	گسترده و تکنولوژیک و پرهزینه شدن آموزشهای پنهان
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۱۲	۶	۵۲	۲۶	۳۶	۱۸	کاهش سطح امکان بهره برداری از پوشش های بدیهی
۱۰۰	۵۰	۱۲	۶	۲۰	۱۰	۳۴	۱۷	۳۴	۱۷	افزایش سطح اطلاعات عمومی و بازخواست حقوقی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۱۲	۶	۵۲	۲۶	۳۶	۱۸	طولانی شدن مکانیزم اخذ مصوبه عملیات پنهان
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۶۴	۳۲	۲۶	۱۸	توسعه نرم افزارهای هک و از بین بردن قفل های نرم
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۱۲	۶	۴۴	۲۲	۴۰	۲۰	افزایش سطح نظارت رسانه ای با افشاگری عملیات
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۶	۳	۴۴	۲۲	۵۰	۲۵	افزایش سازمان های عملیاتی پنهان کار، جنایت کار و ناامن ساز

۱۰۰	۵۰	۴	۲	۸	۴	۵۲	۲۶	۲۶	۱۸	رشد مباحث حقوقی و آگاهی نهادهای مانع از حفظ طبقه بندی عملیات می‌شود
۱۰۰	۵۰	۸	۴	۱۶	۸	۴۶	۲۳	۳۰	۱۵	ابهام در برداشت‌های امنیتی تأیید و تشخیص نوع و شکل عملیات را دچار مشکل می‌سازد

نگاره شماره ۱: توزیع فراوانی داده‌ها (نقاط ضعف)

جمع		بی جواب		فاقد اثر		تأثیر متوسط		تأثیر زیاد		متغیرهای مربوط
						درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۲۴	۱۲	۷۶	۳۸	برخوردار از حمایت قدرت سیاسی و نخبگان
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۱۲	۶	۷۲	۳۶	۱۲	۶	امکان محدودسازی عمومی برخی از آموزش‌ها
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۸	۴	۵۲	۲۶	۳۶	۱۸	غیرقانونی شمردن برخی از روش‌های جمع‌آوری
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۴۰	۲۰	۶۰	۳۰	بهره‌گیری از امکانات تکنولوژیک فضای بیرون
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۸	۴	۵۶	۲۸	۳۶	۱۸	امکان استفاده از پروتکل‌های قانونی و هماهنگ‌ساز
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۶۰	۳۰	۳۶	۱۸	امکان هدایت برنامه‌ریزی‌های جمع‌آوری
۱۰۰	۵۰	۸	۴	۱۶	۸	۴۸	۲۴	۲۸	۱۴	کاهش سطح خودسری‌ها در جمع‌آوری اطلاعات
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۱۲	۶	۱۲	۶	۷۲	۳۶	نفوذ علم و دانشی فناوری جمع‌آوری به سازمان‌ها
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۶۴	۳۲	۳۲	۱۶	انحصاری ماندن جمع‌آوری فنی گسترده داخلی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۷۲	۳۶	۲۴	۱۲	قابلیت افزایش سازه و تشکیلات حسب افزایش نیازهای امنیتی و عدم سطح نفوذ
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۲۴	۱۲	۷۶	۳۸	دبجیتالی شدن داده‌ها و سرعت تحلیل منطقی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۳۶	۱۸	۶۰	۳۰	گسترش و نهادینه شدن فناوری نرم‌افزاری تحلیل
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۵۲	۲۶	۴۸	۲۴	قابلیت‌های جلب همکاری در اطلاعات آشکار
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۴۴	۲۲	۵۶	۲۸	انکسای مستربان رده سالاری اطلاعاتی به تحلیل سازمان امنیتی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۶۰	۳۰	۴۰	۲۰	نفوذ تحلیل‌های دولتی به دلیل حمایت قدرت سیاسی بیشتر

فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال هشتم، شماره ۲۷، بهار ۱۳۸۶

۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۷۲	۳۶	۲۴	۱۲	ارزشهای طبقه‌بندی از سوی دولت مشروعیت دارد
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۶۰	۳۰	۳۶	۱۸	بروکراتیک شدن و فساد در سازمان‌های حفاظتی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۱۲	۶	۵۲	۲۸	۳۲	۱۶	امکان متمرکز کردن آموزش‌های انتفاعی حفاظتی عمومی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۲۶	۱۸	۶۴	۳۲	تولید و تقویت تکنولوژی‌های حفاظتی در داخل
۱۰۰	۵۰	۴	۲	۰	۰	۵۲	۲۶	۴۴	۲۲	ارزشهای حفاظت عمومی توسط دولت و قانون تنظیم می‌شود
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۵۲	۲۶	۴۴	۲۲	ورود ادوات حفاظتی با تأیید دستگاه‌های امنیتی و کنترل آنان
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۸	۴	۶۰	۳۰	۳۲	۱۶	ارزش طبقه‌بندی تأسیسات و مدارک حیاتی هیچ‌گاه از دست دولت خارج نمیشود
۱۰۰	۵۰	۲۴	۱۲	۰	۰	۴۸	۲۴	۲۸	۱۴	علی‌رغم کوچکی مهارت‌افزایش می‌یابد
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۴۸	۲۴	۴۸	۲۴	ظهور توجه به حقوق افراد و کنترل آسیب‌های عملیات پنهان
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۲۸	۱۴	۷۲	۳۶	روش‌های سریع‌الوصول، تکنولوژیک و پیچیده، امکان رسیدن به نتیجه را افزایش می‌دهد.
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۸	۴	۱۶	۸	۷۶	۳۸	قابلیت‌های انسجام بخشی در هنگام بحران
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۱۲	۶	۴۸	۲۴	۴۰	۲۰	توزیع برخی از رفتارهای عملیات پنهان در نهادهای مسئول رسمی
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۴	۲	۶۰	۳۰	۳۶	۱۸	نظارت تخصصی در پادمان‌ها سبب کنترل تبعات می‌شود
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۸	۴	۵۶	۲۸	۳۶	۱۸	با قوانین بازدارندگی می‌توان حفاظت عملیات را افزایش داد
۱۰۰	۵۰	۰	۰	۱۲	۶	۲۲	۱۶	۵۶	۲۸	پنهان‌کاری نایب تقویت روش‌ها و کنترل عملکرد و نوسان‌های تکنیک‌ها و تاکتیک‌ها افزایش می‌یابد

نگاره شماره ۲: توزیع فراوانی داده‌ها (نقاط فوت)

متغیرهای مربوط		تأثیر زیاد		تأثیر متوسط		فاقد اثر		بی جواب		جمع	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
علاوه بر کشورها، سازمان‌ها بین‌المللی و چند ملیتی نیز به جمع‌آوری اطلاعات پنهانی پردازند	۴۰	۸۰	۱۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
افزایش هزینه‌ها و بسترهای جمع‌آوری و تحمیل نبعات حقوقی و بین‌المللی	۳۲	۶۴	۱۴	۲۸	۴	۸	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
تفاوت تکنولوژیک، امکان کنترل قدرت‌های بزرگ را بر عملکرد جمع‌آوری کشورهای ضعیف افزایش می‌دهد	۳۰	۶۰	۲۰	۴۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
نفوذ سیاسی کشورها به نفوذ فرهنگی اجتماعی و اقتصادی نهادهای غیردولتی برای جمع‌آوری تبدیل می‌شوند	۳۰	۶۰	۲۰	۴۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
با فرافکنی رسانه‌ای، حصارهای پنهان‌کاری را باز و منافع ملی را در معرض خطر قرار می‌دهند	۳۸	۷۲	۱۰	۲۰	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
نهادهای تحلیلی با تکیه بر جمع‌آوری اطلاعات، ارزیابی‌های حیاتی و امنیتی را افشا می‌سازند	۲۴	۴۸	۲۴	۴۸	۰	۰	۰	۲	۴	۱۰۰	
سطح آگاهی و اطلاعات فزاینده امکان قبض در تحلیل را مطابق با منافع ملی کاهش می‌دهد	۱۶	۳۲	۲۶	۵۲	۴	۸	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
روش‌های تحلیلی به شدت غیرایندتولوژیک شده و اهداف مادی گزاینده در تحلیل برتری می‌یابد	۲۲	۴۴	۲۴	۴۸	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
توزیع و اشکال آن که تا بهی از سرعت و اثبات اطلاعات است، محیط اطلاعاتی را تا بهی از قدرت اطلاعاتی کشورهای پیشرفته می‌سازد	۲۶	۵۲	۲۲	۴۴	۰	۰	۰	۲	۴	۱۰۰	
نفوذ تحلیل در اختیار تنوع بخش مولتی‌مدیا و... قدرت‌های بزرگ فنی می‌شود	۲۲	۴۴	۲۶	۵۲	۰	۰	۰	۲	۴	۱۰۰	
روش تحلیل در کشور ضد طبقه‌بندی و دسته‌بندی اطلاعات و منابع آن عمل می‌کند	۳۴	۶۸	۱۴	۲۸	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
نهادهای بین‌المللی از قدرت شکستن حیطه‌های حفاظتی برخوردارند	۴۴	۶۸	۱۶	۳۲	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	

متغیرهای مربوط		تأثیر زیاد		تأثیر متوسط		فاقد اثر		بی جواب		جمع	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۲۲	۴۴	۲۲	۴۴	۴	۸	۲	۴	۵۰	۱۰۰	اغلب نهادهای بین المللی در مورد نحوه رفتارهای ضداطلاعاتی آموزش دیده و تکنیکی هستند	
۳۴	۶۸	۱۴	۲۸	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	تجهیزات فنی، بسیاری از حربه های حفاظتی را در جهان در هم می شکنند	
۱۸	۳۶	۲۲	۴۴	۱۰	۲۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	نهادهای بین المللی پس از کشف و درز اطلاعات نسبت به حفظ آن تمهیدی ندارند	
۲۴	۴۸	۲۲	۴۴	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	تفاوت تکنولوژیک و شکسته شدن مرزهای اطلاعاتی امکان کنترل و حفاظت آن را کاهش می دهد	
۴۰	۸۰	۱۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	وابستگی تکنولوژیک کشورهای ضعیف امکان نفوذ در اطلاعات را فراهم می سازد	
۲۲	۴۴	۲۶	۵۲	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	نفوذ گروه های فراملی با کارکرد پنهان اطلاعاتی	
۲۴	۴۸	۲۴	۴۸	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	گروه های تروریستی و مافیایی و ایندولوژیک به شدت به آموزش عملیات پنهان می پردازند	
۲۸	۵۶	۲۰	۴۰	۰	۰	۲	۴	۵۰	۱۰۰	بپیچیده و متنوع کردن ماهیت و کارکرد تهدیدهای اطلاعاتی	
۲۰	۴۰	۳۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	امکان واگذاری و خرید عمومی تکنولوژی های عملیاتی فراهم شده و شدت می یابد	
۲۰	۴۰	۳۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	سازمان ها و نهادهای تروریستی و کشورهای بیگانه و قدرتمند اتصال می یابند	
۱۰	۲۰	۳۸	۷۶	۰	۰	۲	۴	۵۰	۱۰۰	انتقال نتایج به حقوق اساسی افراد و تحریک افکار عمومی در قالب رفتارهای ضد حقوق بشر	
۲۰	۴۰	۳۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	مرجع تشخیص عملیات های پنهان سازمان های غیردولتی، شدیداً تحت نفوذ کشورهای قدرتمند جهان است	
۴۶	۹۲	۴	۸	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	تجهیزات پیشرفته ماهواره ای در خدمت عملیات پنهان کشورهای بزرگ است	
۴۰	۸۰	۸	۱۶	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	اتحاد و همکاری عملیاتی قدرت های بزرگ سبب ضربه پذیری و تحدید هر گونه عملیات پنهان کشورهای ضعیف خواهد شد	

تأثیر زیاد		تأثیر متوسط		فاقد اثر		بی جواب		جمع		متغیرهای مربوط
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۸۰	۴۰	۲۰	۱۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۰	علاوه بر کشورها، سازمان‌ها بین‌المللی و چند ملیتی نیز به جمع‌آوری اطلاعات پنهانی پردازند
۶۴	۳۲	۲۸	۱۴	۸	۴	۰	۰	۱۰۰	۵۰	افزایش هزینه‌ها و بسترهای جمع‌آوری و تحمیل نفعات حقوقی و بین‌المللی
۶۰	۳۰	۴۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۰	تفاوت تکنولوژیک، امکان کنترل قدرت های سرگ را بر عملکرد جمع‌آوری کشورهای ضعیف افزایش می‌دهد
۶۰	۳۰	۴۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۰	نفوذ سیاسی کشورها به نفوذ فرهنگی اجتماعی و اقتصادی نهادهای غیردولتی برای جمع‌آوری تبدیل می‌شوند
۷۲	۳۸	۲۰	۱۰	۴	۲	۰	۰	۱۰۰	۵۰	با فراگیری رسانه‌ای، حصارهای پنهان‌کاری را باز و منافع ملی را در معرض خطر قرار می‌دهند
۶۸	۳۴	۴۸	۲۴	۰	۰	۴	۲	۱۰۰	۵۰	نهادهای تحلیلی با تکیه بر جمع‌آوری اطلاعات، ارزیابی‌های حیاتی و امنیتی را افشا می‌سازند
۳۲	۱۶	۵۲	۲۶	۸	۴	۰	۰	۱۰۰	۵۰	سطح آگاهی و اطلاعات فزاینده امکان قبض در تحلیل را مطابق با منافع ملی کاهش می‌دهد
۴۴	۲۲	۴۸	۲۴	۴	۲	۰	۰	۱۰۰	۵۰	روش‌های تحلیلی به شدت غیرایده‌تکنولوژیک شده و اهداف مادی‌گرایانه در تحلیل برتری می‌یابد
۵۲	۲۶	۴۴	۲۲	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۰	توزیع و اشکال آن که تابعی از سرعت و اثبات اطلاعات است، محیط اطلاعاتی را تابعی از قدرت اطلاعاتی کشورهای پیشرفته می‌سازد
۴۴	۲۲	۵۲	۲۶	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۰	نفوذ تحلیل در اختیار تنوع بخش مولتی‌مدیا و... قدرت‌های بزرگ فنی می‌شود
۶۸	۳۴	۲۸	۱۴	۴	۲	۰	۰	۱۰۰	۵۰	روش تحلیل در کشور ضد طبقه‌بندی و دسته‌بندی اطلاعات و منابع آن عمل می‌کند
۶۸	۳۴	۲۲	۱۱	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۵۰	نهادهای بین‌المللی از قدرت شکستن حیطه‌های حفاظتی برخوردارند

متغیرهای مربوط		تأثیر زیاد		تأثیر متوسط		فأقد اثر		بی جواب		جمع	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۲۲	۴۴	۲۲	۴۴	۴	۸	۲	۴	۵۰	۱۰۰	اغلب نهادهای بین المللی در مورد نحوه رفتارهای ضداطلاعاتی آموزش دیده و تکنیکی هستند	
۳۴	۶۸	۱۴	۲۸	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	تجهیزات فنی، بسیاری از حربه‌های حفاظتی را در جهان در هم می‌شکنند	
۱۸	۳۶	۲۲	۴۴	۱۰	۲۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	نهادهای بین المللی پس از کشف و درز اطلاعات نسبت به حفظ آن تمهیدی ندارند	
۲۴	۴۸	۲۲	۴۴	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	تفاوت تکنولوژیک و شکسته شدن مرزهای اطلاعاتی امکان کنترل و حفاظت آن را کاهش می‌دهد	
۴۰	۸۰	۱۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	وابستگی تکنولوژیک کشورهای ضعیف امکان نفوذ در اطلاعات را فراهم می‌سازد	
۲۲	۴۴	۲۶	۵۲	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	نفوذ گروه‌های فراملی با کارکرد پنهان اطلاعاتی	
۲۴	۴۸	۲۴	۴۸	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	گروه‌های تروریستی و مافیایی و ایدئولوژیک به شدت به آموزش عملیات پنهان می‌پردازند	
۲۸	۵۶	۲۰	۴۰	۰	۰	۰	۰	۴	۱۰۰	بچیده و متنوع کردن ماهیت و کارکرد تهدیدهای اطلاعاتی	
۲۰	۴۰	۳۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	امکان واگذاری و خرید عمومی تکنولوژی‌های عملیاتی فراهم شده و شدت می‌یابد	
۲۰	۴۰	۳۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	سازمان‌ها و نهادهای تروریستی و کشورهای بیگانه و قدرتمند اتصال می‌یابند	
۱۰	۲۰	۳۸	۷۶	۰	۰	۰	۰	۴	۱۰۰	انتقال نتایج به حقوق اساسی افراد و تحریک افکار عمومی در قالب رفتارهای ضد حقوق بشر	
۲۰	۴۰	۳۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	مرجع تشخیص عملیات‌های پنهان سازمان‌های غیردولتی، شدیداً تحت نفوذ کشورهای قدرتمند جهان است	
۴۶	۹۲	۴	۸	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	تجهیزات پیشرفته ماهواره ای در خدمت عملیات پنهان کشورهای بزرگ است	
۴۰	۸۰	۸	۱۶	۲	۴	۰	۰	۵۰	۱۰۰	اتحاد و همکاری عملیاتی قدرت‌های بزرگ سبب ضربه‌پذیری و تحدید هر گونه عملیات پنهان کشورهای ضعیف خواهد شد	

نگاره شماره ۳: توزیع فراوانی داده‌ها (تهدیدات)

متغیرهای مربوط		تأثیر زیاد		تأثیر متوسط		فاقد اثر		بی جواب		جمع	
فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۲۲	۶۴	۱۶	۳۲	۰	۰	۲	۴	۴	۵۰	۱۰۰	
۳۰	۶۰	۲۰	۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
۲۶	۷۲	۱۲	۲۴	۰	۰	۲	۴	۴	۵۰	۱۰۰	
۲۶	۵۲	۲۲	۴۴	۰	۰	۲	۴	۴	۵۰	۱۰۰	
۳۲	۶۴	۱۶	۳۲	۰	۰	۲	۴	۴	۵۰	۱۰۰	
۳۰	۶۰	۱۶	۳۲	۲	۴	۲	۴	۴	۵۰	۱۰۰	
۳۲	۶۴	۱۴	۲۸	۰	۰	۰	۰	۴	۵۰	۱۰۰	
۳۶	۷۲	۱۲	۲۴	۰	۰	۲	۴	۴	۵۰	۱۰۰	
۲۰	۴۰	۲۴	۴۸	۰	۰	۸	۱۶	۴	۵۰	۱۰۰	
۱۲	۲۴	۳۴	۶۸	۰	۰	۰	۰	۴	۵۰	۱۰۰	
۳۰	۶۰	۱۴	۲۸	۰	۰	۰	۰	۶	۱۲	۱۰۰	
۱۶	۳۲	۲۴	۴۸	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	
۱۶	۳۲	۳۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۴	۸	۱۰۰	

متغیرهای مربوط		تأثیر زیاد		تأثیر متوسط		فاقد اثر		بی جواب		جمع	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۱۸	۳۶	۳۰	۶۰	۰	۰	۲	۴	۴	۵۰	۱۰۰	درد
۱۴	۲۸	۳۰	۶۰	۲	۴	۴	۸	۴	۵۰	۱۰۰	فراوانی
۱۸	۳۶	۲۴	۴۸	۲	۴	۶	۱۲	۶	۵۰	۱۰۰	جمع
۱۴	۲۸	۲۲	۶۴	۲	۴	۲	۴	۲	۵۰	۱۰۰	بی جواب
۱۴	۲۸	۲۸	۵۶	۲	۴	۶	۱۲	۶	۵۰	۱۰۰	فاقد اثر
۸	۱۶	۲۴	۴۸	۴	۸	۱۴	۲۸	۱۴	۵۰	۱۰۰	تأثیر زیاد
۱۴	۲۸	۲۰	۴۰	۶	۱۲	۱۰	۲۰	۱۰	۵۰	۱۰۰	تأثیر متوسط
۳۰	۶۰	۱۸	۳۶	۲	۴	۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰	تأثیر زیاد

نگاره شماره ۴: توزیع فراوانی داده‌ها (فرضت‌ها)

□ تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تعیین اعتبار و روایی از روش مقایسه میانگین‌های دو گروه مستقل که آمار آزمون‌های آن به شرح زیر می‌باشد استفاده می‌شود.

$$t = \frac{x_1 - x_2}{\sqrt{\frac{\sum x_1^2 - \frac{(\sum x_1)^2}{n_1} + \sum x_2^2 - \frac{(\sum x_2)^2}{n_2}}{n_1 + n_2 - 2}} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}$$

$$t = \frac{87.9 - 89.6}{\sqrt{\frac{77681 \cdot \frac{772641}{1} + 80438 \cdot \frac{802816}{1}}{10 + 10 - 2} \left[\frac{1}{10} + \frac{1}{10} \right]}} \Rightarrow -0.68$$

فرض H_0 : بین میانگین‌های امتیازات متغیرهای موثر در فرضیه تحقیق که طی دو نوبت انجام شده‌است، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

فرض H_1 : بین میانگین‌های امتیازات متغیرهای موثر در فرضیه تحقیق که طی دو نوبت انجام شده‌است، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

مقدار t بحرانی با توجه به سطح اطمینان ۹۵ درصد (مستخرجه از نگاره احتمال نرمال استاندارد)، ۲/۱۰۲ می‌باشد که با مقایسه با t های مشاهده شده (در نگاره‌های ۱ و ۲ و ۳ و ۴) که $(t_1 = ۰/۶۸)$ ، $(t_2 = ۰/۶۶)$ ، $(t_3 = ۰/۸۷)$ و $(t_4 = ۰/۹۱)$ می‌باشند کوچکتر است پس نتیجه گرفته می‌شود که فرض H_0 رد می‌شود و فرضیه تحقیق تأیید می‌شود. بنابراین آزمون فرضیه تحقیق از اعتبار لازم برخوردار است و زمان در صحت آن تأثیرگذار نمی‌باشد و پرسشنامه تحقیق از روایی لازم برخوردار است.

□ آزمون فرضیه

در این بخش تلاش می‌شود فرضیه پژوهش در رابطه با سوالات موثر که توسط پرسش‌شوندگان انتخاب شده است مورد سنجش قرار گیرد.

H_0 : بین سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته (نسبت به سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه) با امکانات و فرصت‌های ناشی از جهانی شدن جهت بهره‌برداری در راستای اهداف اطلاعاتی همبستگی مثبت وجود ندارد.

H_1 : بین سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته (نسبت به سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه) با امکانات و فرصت‌های ناشی از جهانی شدن جهت بهره‌برداری در راستای اهداف اطلاعاتی همبستگی مثبت وجود دارد.

محاسبه آزمون t فرضیه تحقیق:

$$t = \frac{0.99\sqrt{50-2}}{\sqrt{1-(0.99)^2}} = \frac{6.831}{0.14} = 48.79$$

چون t محاسبه شده ($t=48,79$) بزرگتر از مبین جدول با ۴۸ درجه آزادی و سطح خطای ۱ درصد که برابر $t=2/576$ است بزرگتر می‌باشد، بنابراین چنین می‌توان استنتاج کرد که فرض H_0 (فرضیه نقیض) رد و فرض H_1 (فرضیه ادعا) با سطح اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌گردد، به عبارتی فرض H_1 در سطح اطمینان ۹۹ درصد دارای اعتبار آماری می‌باشد. بین سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای توسعه یافته (نسبت به سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه) با امکانات و فرصت‌های ناشی از جهانی شدن جهت بهره‌برداری در راستای اهداف اطلاعاتی همبستگی مثبت وجود دارد.

□ نتیجه‌گیری

در عصر جهانی‌شدن، نظامی‌نویین در گستره‌ی جهان شکل گرفته که در پرتو آن فرصت‌ها و تهدیدات جدیدی پدیدار می‌گردد. زیرساخت جهانی‌شدن، شبکه‌های اطلاعاتی نوین و نیروی انسانی دانا و پویا می‌باشد که این زیرساخت، بستر اعمال قدرت از راه دور است. در عصر جهانی‌شدن، تهدیدات اطلاعاتی شکل دیگری به خود می‌گیرند؛ زیرا بنیان‌های رفتار نظامی و اطلاعاتی بر پایه فناوری اطلاعات، شکل می‌گیرد و سطح حفاظت از عملیات پنهان، مراکز حساس نظامی و اطلاعاتی در مقابل تهدیدات از جمله جنگ اطلاعاتی به شدت کاهش می‌یابد و به نوعی، بی‌حفاظ می‌گردند و در واقع پنهان‌کاری در عصر جهانی‌شدن، مفهومی جدید و گاه تناقض‌آمیز می‌یابد شبکه‌های نوین ارتباطی و فناوری اطلاعات، همچنان که ایجاد فرصت می‌نمایند موجب اشاعه‌ی توان و قدرت خشونت در جامعه و سطح وسیعی از بازیگران فراملی می‌گردند. همچنین عصر جهانی‌شدن، عصر جنگ اطلاعات است که سبب از هم گسیختن و غیرعملیاتی‌شدن، پنهان‌کاری و رفتارهای پنهان می‌گردد. در جنگ اطلاعاتی، تشخیص حمله‌کننده و زمان و مکان حمله بسیار مشکل و حتی امکان‌ناپذیر نمی‌باشد، به‌ویژه برای سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه که زیرساخت‌های لازمه را فراهم نکرده باشند. و لذا ساختارهای سنتی و زیرساخت‌های قدیمی سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای جهان‌سوم برای مقابله با تهدیدات عصر جهانی‌شدن سازمان‌نیافته و آمادگی مقابله را ندارند. در عصر جهانی‌شدن، یکی از منابع اصلی جمع‌آوری اطلاعات، منابع آشکار و اطلاعات انسانی خواهد بود. در این شرایط علی‌رغم بالابودن هزینه‌های عملیاتی و نیاز به سرمایه‌گذاری، مقاومت زیادی از سوی نهادهای مدنی در مقابل افزایش سرمایه‌گذاری وجود دارد. این اتفاق در حالی خود را

نشان می‌دهد که در عصر جهانی‌شدن جرائم بین‌المللی به شکل فزاینده‌ای افزایش می‌یابد و موجب به خطر افتادن امنیت کشور و نهادها می‌گردد. رویکردهایی برای سازمان‌های اطلاعاتی متصور است که بایستی بدان توجه داشت. از جمله این رویکردها، ضرورت برنامه‌ریزی و دقت در انجام اقدامات به ویژه حفظ منابع، بهره‌گیری از فناوری اطلاعات به صورت آگاهانه به ویژه در کشورهای جهان سوم، بازنگری و تحول در تمرکز قدرت اطلاعاتی و استقرار سامانه‌ها و امکان پیاده‌سازی طرح‌های از پیش تعریف‌شده، بازشناسایی مفاهیم و سامانه‌های جدید با به خدمت گرفتن کارکنان کیفی، سرمایه‌گذاری در زمینه تحقیق و توسعه به‌ویژه در مورد سامانه‌های جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل، فراهم نمودن بانک‌های اطلاعاتی قوی و نرم‌افزارهای هوشمند (DSS) جهت پیش‌بینی و آینده‌نگری می‌باشد.

□ پیشنهاد

در پایان، جهت بهبود کارایی و کارآمدی سازمان‌های اطلاعاتی به ویژه در کشورهای در حال توسعه در عصر جهانی‌شدن پیشنهاد ذیل ارائه می‌شود که امید است پژوهشگران و مدیران عالی‌بدان توجه نموده و موجبات توسعه و تعالی سازمان‌های امنیتی و اطلاعاتی را در این عصر پرتلاطم و متغییر فراهم نمایند.

در عصر جهانی‌شدن، ساختار سازمان‌های اطلاعاتی بایستی کوچک، حرفه‌ای، مجهز به فناوری نوین به ویژه فناوری اطلاعات، منعطف و دانش‌مدار، مشارکت‌گرا، امن، انگیزش‌مدار، فن‌گرا، سیستم‌نگر، در ضمن بوروکرات و حمایت‌کننده باشد و دارای توانایی حفاظت و حیطة‌بندی هوشمندانه، کسب مشروعیت لازم منطبق بر سازوکارهای قانونی کشور مطبوعه و جهان باشد. لذا لازم است مدیران عالی‌امنیتی - اطلاعاتی نسبت به بازنگری ساختار سازمانی و سازماندهی سازمان خود اقدام نمایند.

۱. قوام، عبدالعلی، «جهانی شدن و جهان سوم»، دفتر مطالعات سیاسی، تهران، ۱۳۸۳.
۲. رجایی، فرهنگ، «پدیده جهانی شدن، وضعیت بشری و تمدن اطلاعاتی»، انتشارات آگاه، ۱۳۷۹.
۳. کاستلز، امانوئل، «عصر اطلاعات؛ اقتصاد، جامعه و فرهنگ»، ترجمه احمد علیقلیان، انتشارات ارشاد اسلامی، تهران، ۱۳۸۰.
۴. مؤمنی هوشنگ، "مدیریت منابع اطلاعات"، ۱۳۷۹.
5. Goulding , Mark ; Globalization and United nation: New opportunities, New demands: International Relations, Vol XIV, No. 4, April 1999
6. Mc. Grew , Antony (ed), The Transformation of Democracy & Globalization and Territorial Democracy, Cabridge: Policy 1997.
۷. اسعد، اردلان، «پدیده جهانی شدن و حقوق فرهنگی»، ماهنامه سیاست خارجی، شماره ۲، تابستان، ۱۳۷۹.
۸. بوزان، باری، مردم، دولت‌ها، هراس، پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران، ۱۳۷۹.
9. F. Treverton ,Gregory , Reshaping National Intelligence For an Age of Information, RAND commercial Book Program, 1998
10. Zbigniw Brzezinski And Samuel p. untigton, Political Power London, Pcnyuin book, 1983
۱۱. ریچاردسون، جفری. تی. سازمان‌های جاسوسی جهان، تهران، دانشکده امام باقر(ع).
۱۲. گادسون، روی، "اطلاعات آمریکا بر سر دو راهی"، معاونت پژوهشی دانشکده امام محمد باقر(ع) ۱۳۸۰.
13. Zurn , Micheal , What has changed in Europe The challenge of Globalization, Copenhagen, May, 1993
14. Herman , Michael ; Intelligence Power In Peace and war, Cambridge University, 1996
۱۵. راون، هنری، اس، اصلاح اطلاعات، مجموعه مقالات دانشکده امام باقر (ع) فارابی، ۱۳۸۱.
۱۶. ماندل، رابرت «چهره متغیر امنیت ملی»، تهران پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۷۷.
۱۷. لاکوئر، والتر «جهان اسرار»، معاونت پژوهش و انتشار دانشکده امام باقر (ع)، ۱۳۸۴.
۱۸. بارجوزف، بوری. «مداخله اطلاعات در سیاست کشورهای دموکراتیک»، دانشکده امام باقر (ع)، ۱۳۸۴.
۱۹. شولسکی، ابرام «تبرد بی صدا، درک دنیای اطلاعات»، دانشکده امام باقر(ع)، ۱۳۸۱.

شپښه شپښه ښوونځي
پرتال جامع علوم انساني